

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

„Cel ce mănincă Trupul meu...”

Cuvintele Mintuitorului nostru Iisus Hristos, citate în fruntea rândurilor ce urmează, se adresează aceluia din fiii Bisericii care se pregătesc „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste” să ia Sfânta Împărtășanie, Sfânta Cuminecătură.

Hristos s-a jertfit pentru noi toți. Jertfa Lui înseamnă act real de împăcarea omului, de împăcarea noastră cu Dumnezeu; act răscumpărător, suis spre desăvârșire, treaptă spre „cele înalte”, spre cele ce depășesc actualul și merit să ne salte în cele ale altei vieți, ale vieții celei veșnice.

Jertfa se aduce și în Legea Veche. Dar atunci omul nu se găsea „sub har și adevăr”; viața omului se desfășura doar în „umbra celor viitoare”. Prin Iisus Hristos însă omul nu mai trăiește „sub umbra Legii”. Căci El a adus „tot darul și adevărul”. Și s-a dat pe Sine „preț de răscumpărare pentru mulți”; cum ziceam, prilej de împăcare cu Dumnezeu.

Dar ca să se împlinească, cu fiecare din noi, o asemenea necesară împăcare, trebuie înainte de toate să dobândim conștiința că, în pragul primirii Sfintei Împărtășanii, stăm în fața lui Dumnezeu cu viața noastră întreagă, cu toate faptele noastre bune sau rele și că pentru cele bune mare bucurie se face în cer, dar celelalte pricinuesc acolo mare intristare. Cu adevărat, pe bună dreptate, mare intristare, părintească supărare.

Dar ce vom mai zice? Că exprimăm prea puțin prin cuvintele „mare intristare”. Într-adevăr, este neînțeleptul faptul că nu ajunge deplină noastră îndreptare numai în a ști că prin faptele cele rele l-am supărat pe Părintele Ceresc. Lângă aceasta trebuie să se adauge și o plată pentru deseale noastre căderi, o plată mare, bogată. Dar oare cum am fi în stare, numai prin ale noastre puteri, să satisfacem o asemenea plată? Cum ne-am putea ridica din nou la starea din care am căzut datorită nevredniciei noastre? De unde am putea scoate temeiuri pentru plata cea mare? De unde? Din Harul lui Dumnezeu asigurat nouă de Cuvântul lui Dumnezeu, de Hristos-Domnul.

Calea care duce la câștigarea Harului dumnezeiesc, cu rostul îndreptării noastre în Dumnezeu, este căința sinceră și totală pentru căderile noastre. Dar și pașirea pe această cale nu este, adesea, destul de greu. Căci, din nefericire, sîntem prea mult trași spre cele pămîntesti, sîntem vinați de gânduri netrebnice, uneori, pînă și în clipele când încercăm o căință cit mai sinceră.

Dar în vremea cînd toate acestea ne înconjoară, Mintuitorul Iisus Hristos stă lângă noi; El este gata să ne ofere sprijin, să ducă la înflorire și la rodire silințele noastre spre îndreptare. El, cu jertfa Sa „cea neprețuită”, este totdeauna gata să „plătească de bună voie datoria noastră către dreptatea dumnezeiască. Și ca să

ne treacă și nouă, fără îngrădire și fără măsură virtutea Jertfei Sale, își unește trupul Său cu al nostru, singele Său cu al nostru, în așa fel că prin această unire, noi ne umplem cu Dumnezeirea a cărei deplinătate sălășluiește în trupul și în singele Său.”

Așa se împlinește deci plata cea mare, plata care se întemeiază pe taina dragostei nesfîrșite a Mintuitorului Iisus Hristos pentru noi, taina nemărginitei îngăduințe a Lui pentru multe noastre căderi, ajutorarea Lui nepărtinitoare pentru slabele, omeneștile noastre silințe de îndreptare. Căci El „neputințele noastre le ia și durerile noastre le poartă”.

Cum însuși Domnul ne spune, mîncînd trupul Lui și bînd singele Lui, rămînem întru El și El rămîne întru noi. Astfel, coborîrea Lui la noi și în noi înseamnă ridicarea noastră la El, înseamnă plata cea mai cu rostul, singurul rost de preț, al împăcării noastre cu Dumnezeu.

Iată „hrana noastră cea peste înțelegere”, hrană de care trebuie să ne apropiem și să o luăm cu toată pătrunderea de care am putea fi în stare. Dacă ne cutremură clipa apropierii de această hrană, să ne cucerim, în același timp, de chemarea Domnului: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi” (Matei 11, 23). Ne cheamă în bunătațe Lui fără de seamă, cu duioșie cuceritoare, cu nemărginită dragoste. Acestea ne stau în ajutor să alungăm povara omnescului din noi și să urmăim chemării „cele de sus”.

Să îndrăznim deci a ne apropia de Taina cea Mare, care ne sfințește sufletele, ne hrănește întreaga ființă, ne ridică la strălucirea cea cerească, ne cucerește privirea spre Hristos, spre lucrarea Sa, întru ridicarea păcătoșilor la mîntuire, spre mila Sa nemărginită către cel nevoiaș, la înțelegerea intristării Sale pentru noi nemernicii. El ne așează astfel în ipostaza din care putem privi spre „cele înalte”, depărțindu-ne, „de cele de jos”. Și aceasta înseamnă purificarea ființei noastre.

Dintr-o ipostază ca aceasta, adică a trăirii în „cele înalte”, a unirii noastre cu Hristos, abia dacă îndrăznim să ne arătăm mulțumitori și să îngăduim conștiinței noastre să grăiască „Doamne, mult ne dai și prea puțin ne ceri! Cînt de mare și nepătrunsă este bunătața Ta! Dar, pentru că la Tine nu este nici umbră de orgoliu și de măgulire, mîntuiește-ne cu bunătața Ta cu toată nevrednicia noastră și ne fă cit mai mult părtași mării și rînduierilor Tale! Nu ne îngădui puțința să uităm „Jertfa Ta” și nici roadele ei. Ca, în cutremurare și nădejde, să ne simțim mereu pătrunși cu întreaga noastră ființă de îndurările Tale, de dragostea Ta nesecată, care Te-a făcut și Te face să stai mereu cu noi: azi, mine și în veci de veci. Amin.”

Pr. prof. D. Călugăr

Piine pentru suflet

O înfățișare biblică — ca o parabolă a Vechiului Testament — legăturii dintre Dumnezeu și oameni, dintre cer și pămînt, dintre cele văzute și cele nevăzute, dintre ideal și realitate se întâlnește în cap. 28 din Cartea Facerii.

Este vorba în acest capitol despre călătoria Patriarhului Iacov din Mesopotamia în Haran. Ajungînd într-un loc, a rămas să doarmă acolo, căci asfîntise soarele. Luînd una din pietrele locului același a pus-o la căpătîi și s-a culcat. Și a visat că parcă era o scară, sprijinită pe pămînt, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau pe ea. Apoi s-a arătat Domnul în capul scării și i-a zis: „Eu sînt Domnul Dumnezeu al lui Avraam, tatăl tău și Dumnezeul lui Isaac. Nu te teme... Iar cînd s-a deșteptat din somnul său, Iacov a zis: „Domnul e cu adevărat în locul acesta și eu n-am știut! Și spăimîntindu-se Iacov a zis: Cit de înfricoșător este locul acesta! Aceasta nu e alta, fără numai Casa lui Dumnezeu, aceasta e poarta cerului. Iacov a pus locului același numele: „Betel” (v. 10—19).

Aici se încheia prima parte a întîmplării din călătoria lui Iacov. De ea și-a legat nădejdea fericirii și vieții lui. Atunci a făcut făgăduința să nu părăsească Casa lui Dumnezeu și să vestească în lume purtarea de grijă și binecuvîntarea lui Dumnezeu.

Mulți oameni din zilele noastre nu cred în vise. Unii cred mai mult, alții mai puțin. Psihologia modernă le consideră ca niște fenomene ale subconștientului prin care se exprimă anumite dorințe ale oamenilor, sînt ca niște punți de legătură între conștient și inconștient, dincolo de realitate, ca niște glasuri din altă lume pe care o dorim, sau o „visăm” și spre care tindem sau de care ne înfricoșăm. Dar nu despre analiza viselor dorim să vorbim. Cit de reale sau ireale sînt ele este o altă problemă.

Vrem să ne oprim la simbolismul acestui text biblic, la ceea ce însuși Iacov s-a gîndit și cum

Scara lui Iacov

l-a înțeles el în realitate. Ca într-un cristal se răsfrînge în el una din marile dorințe ale sufletului omnesc de a fi în legătură cu Dumnezeu.

Fără îndoială nu este vorba aici de un pămînt sau cer fizic și nici despre o scară cu multe trepte care ar lega pămîntul de cerul fizic. În toată această descriere de metaforă este vorba de lumea spirituală, de legătura sufletească dintre om și Dumnezeu, de felul în care se poate realiza comuniunea dintre om și Dumnezeu, de locul și mijloacele prin care se poate statornici această comuniune.

Mai întîi trebuie să observăm că aici este vorba de o legătură bivalentă, ea pleacă din două părți: de sus în jos și de jos în sus. În această legătură sînt angajați doi factori: Dumnezeu și omul și pentru realizarea ei este lipsă de un anumit loc și de anumite mijloace. Nu oricum și oriunde creștinul se poate apropia și cunoaște pe Dumnezeu. Lucrarea mîntuirii neamului omnesc este o lucrare care vine de la Dumnezeu, dar angajează și pe oameni. Individualismul religios întîlnit uneori este o aventură. Iar cînd se multiplică duce la babilonie. Nimeni nu se poate mîntui singur și nu se poate declara sfînt.

În marea Sa iubire de oameni, Dumnezeu a trimis în lume pe Unul născut Fiul Său, Iisus Hristos. El ne-a adus harul mîntuitor. El a întemeiat un așezămînt divin-uman, Sfînta Biserică prin care Duhul Sfînt ne împărtășește harul lui Dumnezeu. Ea este pe pămînt „poarta cerului” sau cum spune un teolog contemporan „inima lumii”. Bisericii i s-a dat puterea și mijloacele să unească pe Dumnezeu cu oamenii.

Apoi mai trebuie să observăm că scara pe care a văzut-o Iacov avea un capăt pe pămînt. Era legată de realitățile vieții și lumii. Ea nu era ceva nevăzut, ceva dincolo de aceste realități. Pe ea coborau îngerii care aduceau harul cel nevăzut al lui Dumnezeu și cu ajutorul ei urcau oamenii spre cer.

Locul unde și-a pus Iacov capul pe o piatră și s-a odihnit s-a numit Betel, casă a lui Dumnezeu și poartă a cerului.

În această întîmplare se vede preînchipuirea unirii neamului omnesc cu Dumnezeu, prin Iisus Hristos și în Biserică.

Prin Iisus Hristos și prin Biserică întemeiată de El, s-a încheiat un nou legămînt dintre Dumnezeu și oameni. Dumnezeu a venit la om, l-a cercetat și i-a dat puterea și mijloacele să se întoarcă „acasă”. Locul unde se săvîrșește această comunicare a energilor divine necreate, a harului dumnezeiesc este Biserică. Ea este „laboratorul” în care puterile omului de atîtea ori slabe și paralizate din cauza păcatului se întîlnesc cu harul sfinților dat prin Iisus Hristos de Dumnezeu Tatăl și împărtășit de Duhul Sfînt.

Prin harul dumnezeiesc devenim mădular ale Trupului lui Iisus Hristos care este Biserică.

Desigur Dumnezeu este pretutîndeni. În marele univers se vede puterea Lui, în cuget se aude glasul Lui, în viață înțelepciunea Lui, în Biserică dragostea Lui.

Ca o mamă duhovnicească Biserică ne naște ca fii ai lui Dumnezeu prin Taina Botezului, ne întărește în virtute prin „pecea darului Duhului Sfînt”, ne luminează mințile cu adevărul dumnezeiesc al Sfintei Scripturi, ne sfințește și ne înnoiește viața prin Sfintele Taine și ne dă arvuna vieții veșnice prin împărtășirea cu Trupul și Singele Domnului.

Iată de ce un Sfînt Părinte a spus că „cine nu are Biserică de mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de tată”.

Ea este în lume, dar atinge prin harurile ei bolta cerului duhovnicesc. În ea se întîlnesc, prin rugăciune, oameni cu îngerii, cei de pe un tărîm al vieții cu cei de trec în viața de dincolo de zare, fiindcă după cuvîntul apostolului Pavel: „Ori de trăim, ori de murim ai Domnului sîntem”.

Ceea ce i s-a arătat în vis lui Iacov, a devenit realitate prin Iisus Hristos.

Părintele VASILE

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

Alexandru Ioan Cuza (1820-1873)

Lupta poporului român în veacul al XIX-lea, pentru libertate socială și națională, pentru unitate politică și formarea statului român modern, pentru independență și emancipare pe calea progresului și civilizației este indisolubil legată de viața și activitatea lui Alexandru Ioan Cuza, primul domn al Principatelor Unite, bărbat politic de seamă și patriot înflăcărat.

Născut la 20 martie 1820, la Birlad, dintr-o familie de moșieri, viitorul domn este trimis la Iași, unde i-a avut colegi pe Vasile Alecsandri și Mihail Kogălniceanu, cu care se va împrieteni pentru tot restul vieții, vor lupta împreună în timpul revoluției de la 1848 și pentru unire, și care, în epoca Unirii și a înfăptuirii statului național român, îi vor deveni sftnici apropiați și colaboratori direcți.

În vara anului 1834, tînărul Alexandru Cuza pleacă la Paris să-și completeze studiile, unde, în

decembrie 1835, trecu examenul de bacalaureat în litere. Ca și Vasile Alecsandri, se înscrie la

medicină, facultate pe care însă o va părăsi și trecu la drept.

Spre sfîrșitul lui 1839, se înapoie în țară cu titlul de membru al Societății economiștilor din Paris. Încă din 1837 devenise cadet ca și Kogălniceanu și alții, pregătindu-se pentru cariera de ofițer. Dar în februarie 1840, la numai câteva luni după sosirea în țară, își dădu demisia din armată, dedicîndu-se magistraturii.

Încă de tînăr, Cuza a manifestat idei înaintate. Astfel, în 1844, la căsătoria sa cu Elena Rosetti, el a refuzat să primească robii dați soției pe foaia de zestre.

Evenimentele revoluționare de la 1848 îl găsesc pe Cuza, împreună cu tatăl său, printre fruntașii opoziției și alături de capii mișcării revoluționare. A luat parte la adunarea din 27 martie 1848 de la hotelul Petersburg din Iași. În cuvîntul său, rostit în

Prof. Petru I. Dan

(Continuare în pag. a 2-a)

Alexandru Ioan Cuza

(Continuare din pag. 1)

acea împrejurare, tânărul președinte al tribunalului Covurului a cerut cu înflăcărare înfăptuirea de reforme pentru țară, propunând măsuri de îndreptare a unei situații ce nu mai putea dăinui. Adunarea l-a ales în comitetul celor 16 persoane, care a doua zi a alcătuit Petiția-proclamație adresată domnului moldovean Mihail Sturza, prin care, în cadrul a 35 de articole, erau cerute o serie de reforme: înființarea gării naționale, instituirea unei adunări aleasă constituțional, înlăturarea cenzurii, siguranța persoanei, reforma școlară, înființarea unei bănci, îmbunătățirea soartei țăranilor clăcași etc.

Cu ocazia înăbușirii revoluției din Moldova de către despotul domn Sturza, Alexandru Ioan Cuza a fost și el prins. Supus schingiurilor, s-a ales cu o rană la picior. Apoi, împreună cu alți 13 fruntași revoluționari, legați cot la cot, au fost trimiși sub pază stranică spre Galați, de unde urmau să plece în exil, în Turcia. Deși rănit, la Brăila, Cuza a reușit să fugă de sub escortă, refugiindu-se la consulatul englez, de unde cu un pașaport austriac se îndreaptă spre Brașov. De aici, împreună cu Costache Negri, Alecu Russo și Iancu Alecsandri, se îndreaptă spre Blaj, trecând prin Sibiu, pentru a participa la Marea Adunare Națională din 3—5 mai, de pe Cîmpia Libertății.

Revoluționarii moldoveni, reînțorși la Brașov, sub impresia de neuitat a acelei mărețe adunări populare, au formulat, la 12/24 mai 1848, noul program al revoluției din Moldova, intitulat „Prințișii noastre pentru reformarea patriei”, program semnat și de Alexandru Ioan Cuza. Cele șase articole ale programului, la elaborarea cărora a participat și tânărul revoluționar, se refereau la: desființarea clăcășiei și improprietățile țăranilor fără răscumpărare, abolirea tuturor serviciilor feudale, unirea Moldovei cu Țara Românească într-un singur stat românesc neatârnat.

De la Brașov, Cuza trece în Bucovina, la Cernăuți, unde începând din iunie 1848 a făcut parte din Comitetul revoluționar moldovean, dar din cauza pericolului holerei ce bîntuia în țară, a fost nevoit, în toamna anului 1848, să plece împreună cu soția și ceilalți revoluționari, spre Apus.

El revine în țară în primăvara anului 1849, după înlăturarea din domnie a lui Mihail Sturza, și ocupă postul de președinte al judecătoriei ținutului Covurului. Pentru onestitatea și rarea sa probitate, Grigore Ghica — noul domn — îl numește, în februarie 1851, în postul de director al Departamentului din Lăuntru; în 1855 a fost ridicat la rangul de vornic, iar în 1856 — numit prefect al ținutului Covurului.

În perioada luptei pentru Unire, vornicul Cuza, manifestându-și dorința de a reintra în armată, caimacamul Nicolae Vogoride, în martie 1857, îi acordă gradul de sublocotenent adjutant domnesc, păstrându-și și funcția de prefect de Galați. Pentru a-l atrage de partea sa în lupta antiunionistă, Vogoride, la 12 aprilie, îl înaintază la gradul de locotenent, peste patru zile, la gradul de căpitan, iar peste alte cinci zile este avansat maior. Cu toate favorurile și stăruitoarele atenții din partea locțiitorului de domn, Cuza a rămas mai departe același onest și devotat partizan al Unirii. Așa se explică poziția sa atunci când a ieșit la iveală adevăratul chip moral al lui Vogoride, politica lui dușmănoasă Unirii, legăturile sale secrete cu țările potrivnice intereselor poporului român.

Publicarea corodenței sus-trase de la caimacam și răsunătoarea sa demisie din postul de prefect al Galațiului — acte de demnitate și curaj — prin care demasca abuzurile și măsurile cu caracter terorist ale stăpînirii pentru a împiedica Unirea celor două principate, au stîrnit mare

vilvă atit în țară, cit și peste hotare. Ele, desigur, alături de starea generală de protest, au avut o anumită contribuție la crearea situației de tensiune și presiune diplomatică asupra Porții otomane, care a fost nevoită să anuleze alegerile falsificate din Moldova și să dea ordin pentru organizarea unor noi alegeri, dar libere de această dată.

După adoptarea Convenției de la Paris, în august 1858, și instaurarea căimăcămiei de trei, Alexandru Ioan Cuza a fost înaintat la gardul de colonel și numit ajutorul șefului oastei moldovene, iar în octombrie același an — hatman al miliției. Ca ministru era socotit un om priceput, energic, cinstit, cu o inteligență ascuțită, pătruns de sentimentul demnității personale și al mîndriei naționale, la care de altfel a ținut întotdeauna.

Aceste calități, sintetizate cu atîta căldură de M. Kogălniceanu în discursul rostit în Adunarea electivă a Moldovei, atunci cînd spunea: „Nouă ne trebuie un domn, un cetățean, bun român, simplu și modest, ca și țara noastră”, au condus la alegerea cu unanimitate de voturi a șefului oștii, colonelul Alexandru Ioan Cuza, ca domn al Moldovei, la 5 ianuarie, și al Țării Românești, la 24 ianuarie 1859.

Prin dubla alegere a domnului, Principatele Române, depășind prevederile Convenției de la Paris, s-a realizat visul secular al poporului român, s-a înfăptuit primul și hotărîtorul pas în vederea creării statului național unitar român.

Dar Unirea trebuia recunoscută de puterile europene, apărută și consolidată. Tocmai unui asemenea scop își va dedica domnul energia și întreaga sa înțelepciune, în anii următori. Pentru apărarea Unirii, domnul a luat o serie de măsuri pe plan militar: concentrarea celor două oști în tabăra de la Florești — lingă Ploiești, organizarea și dotarea armatei după principii moderne, pentru ca aceasta să fie în măsură oricînd să dea riposta cuvenită acelora care ar fi încercat, prin forța armelor, să se contrapună operei înfăptuite de popor.

În septembrie 1860, domnul întreprinde o călătorie la Constantinopol pentru a determina Poarta otomană să-l recunoască în dubla sa calitate, ceea ce, de fapt, însemna recunoașterea Unirii. Dar Cuza a întreținut o asemenea călătorie numai atunci și numai în acele condiții care nu lezau cu nimic demnitatea statului român, ci dimpotrivă, duceau la creșterea prestigiului acestuia. El nu a plecat la Poartă „să se închine” sultanului, după obiceiul medieval, ci în condiții de egalitate și de tratament datorat oricărui domn, reprezentantului unui popor liber. Întîlnirea dintre Cuza și sultan a avut drept rezultat recunoașterea actului înfăptuit de români — Unirea. La 24 ianuarie 1862 s-au deschis lucrările primului parlament român unificat, și tot de la acea dată, Principatele și-au luat numele oficial de România.

Au urmat apoi, una după alta, măsurile și reformele care aveau menirea de a consolida unitatea statală și a asigura României dezvoltarea liberă pe calea progresului în toate domeniile de activitate. A fost introdus alfabetul latin, s-au unificat serviciile de poștă, a secularizat averile mănăstirilor închinat.

Proiectele lui Cuza, privind reformele ce trebuiau înfăptuite pentru dezvoltarea economico-socială și cultural-politică a României, întîmpinau o puternică rezistență din partea reacțiunii grupată în guvern și parlament. Atunci domnul, pentru a le putea aplica în practică, îl aduce pe Kogălniceanu în fruntea guver-

nului, iar la 2 mai 1864 dă lovitură de stat. Apoi, imputernicit cu puteri depline, domnul Unirii trece la înfăptuirea marilor reforme cerute de epoca sa.

La 14 august 1864 promulgă Legea agrară, prin care țăranii erau eliberați pentru totdeauna de serviciile feudale și erau improprietății, prin răscumpărare. Aproape o jumătate de milion de familii țărănești au primit 1.766.000 ha pămînt.

Făcu reforma electorală, introduce calendarul gregorian, proclamă autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, legiferă căsătoria civilă, făcu reforma învățămîntului — pe care îl proclamă obligatoriu și gratuit, înființă Academia Română, făcu reforma administrativă, a justiției, introduce Codul civil, comercial și penal, abolii capitulațiile, dezvoltă căile de transport, elaborează proiecte pentru construirea de căi ferate, înființarea de instituții de credit, dezvoltă poșta, telefonul etc.

Dar reforma agrară și, în general, măsurile cu caracter democratic luate de Alexandru Ioan Cuza au stîrnit profunde nemulțumiri în rîndurile moșierimii și a grupării burgheziei reacționare care, prin complotul din noaptea de 10/11 februarie 1866, l-au arestat pe domn silindu-l să demisioneze și să plece în exil. Complotiștii au oferit coroana României unui principe străin.

Tot restul vieții, Cuza, acel bărbat care și-a consacrat întreaga viață luptei poporului român pentru libertate, unitate și emancipare social-economică, a fost nevoit să trăiască departe de țară, în localitatea Döbling din apropierea Vienei, pentru că adversarii săi nu i-au dat voie nici măcar să vadă pămîntul natal.

Moartea sa, petrecută la 15 mai 1873, departe de patrie, a însemnat un adevărat doliu național; odată cu el, țărăimea îngropa și speranța că fostul domnitor ar putea reveni pentru a-i face dreptate. În dimineața zilei de 27 mai 1873, trenul mortuar sosi în gara Ițcani, iar în după-amiaza aceleiași zile, la Ruginoasa. De-a lungul parcursului liniei ferate, gările erau imbrăcate în doliu.

După cei șapte ani de domnie și tot atîția de exil, venise ziua întoarcerii sale în țară, de pe meleagurile pribegiei. În toată Moldova și în toată țara, peste ordin strict al autorităților, clopotele băteau a jale. Îl plîngeau și ele, pe limba lor, pe Cuza Vodă, vestindu-i sfîrșitul.

Trenul mortuar a fost împînat de mii și mii de țăranii care, cu ochii plini de lacrimi, îl împînapau pe marele lor binefacător. La intrarea în Ruginoasa, salve de tunuri îi anunțau sosirea. Sicriul greu de plumb a fost coborît din teren de șase țăranii și tot atîția proprietari, printre care și devotatul său prieten Mihail Kogălniceanu, și purtat pînă la biserică. Apoi, țăranii și militarii au făcut de gardă, pînă la 29 mai, cînd a fost înmormîntat.

În acea zi, trenuri după trenuri soseau la Ruginoasa din toate direcțiile, aducînd nenumărați oameni, îndeosebi țăranii, delegați ai județelor și orașelor, pentru a-i aduce cel din urmă salut lui Cuza.

Numele domnului Principatelor Unite a intrat adînc nu numai în istoria, ci și în conștiința și inima poporului. În semn de veșnică aducere aminte a faptelor și numelui marelui patriot, o serie de comune, școli, străzi și piețe publice, îi poartă numele; în 1912, la Iași, i-a fost dezvoltată o impunătoare statuie, apoi la Craiova, după cum și mai multe busturi, în diferite localități.

Acum, la împlinirea a 161 ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza, aducem un cald și bine-meritat omagiu domnului Unirii. Și alături de Vasile Alecsandri, spunem și noi: „Cit or fi români pe lume, / Cit va fi pe cer un soare, / A lui Cuza mare nume / Să fiți siguri că nu moare.”

Bucură-te Maică pururea Fecioară

„Iată fecioara va lua în pîntece și va naște fiu și se va chema numele lui Emanoil.”

(Is. 7, 14)

Planul de mintuire al lumii rînduit în sfatul cel veșnic, se face cunoscut de la căderea primilor oameni în păcat. Atunci, Dumnezeu a promis un izbăvitor zîcind diavolului reprezentat prin șarpe: „Vrăjmășie voi pune între tine și femeie, între sîmînta ta și sîmînta ei. Aceasta îți va zdrobi capul” (Fac. 11, 15).

Alegerea acestei femei presupune o mare taină în iconomia divină. Într-o succesiune de evenimente și persoane, printr-un lanț neîntrerupt de binecuvîntări, Dumnezeu urmărește firul generațiilor, care s-au păstrat în curătenie și a fost tot mai dornici după Dumnezeu.

Iar la plînirea vremii, se aflau în Ierusalim doi tovarăși de viață, ajunși la cel mai înaintat grad de curătenie, care se numeau Ioachim și Ana. Din viața lor dreaptă, din credința neșovăielnică în Dumnezeu, rodește pe această ramură, a tulpinei lui David, rod minunat, o fiică ce nu avea asemănare.

Numele pe care îl pun părinții copilului este Maria, care înseamnă Doamnă și Stăpîna a noastră a tuturor. Trei ani se bucură Sf. Ana de bucuriile maternității. După trei ani Maria este condusă la templu, potrivit făgăduinței părinților săi. Arhierul Zaharia, ce era pe atunci la templu, a luat-o pe pruncă de mină zîcind: „Marie, a binecuvîntat Dumnezeu numele tău în toate neamurile”. Fecioara Maria și-a petrecut viața la templu în rugăciune, evlavie, iubire și smerenie pînă la vârsta de 15 ani, cînd trebuia să părăsească templul. Sfînta Fecioară își exprimă dorința să preoților și rudeniilor, întrucît părinții ei muriseră, că vrea să petreacă tot timpul vieții în curăție, dedicindu-se în întregime lui Dumnezeu, de care nu o mai despărtează nici un fel de simțire omească. Pentru a o feri de clevețurile lumii, i s-a dat ca însoțitor pe dreptul Iosif, fiind rudenie a sa. Este logodită Fecioara Maria cu dreptul Iosif, nu în sensul în care înțelegem noi astăzi logodna, ce precede căsătoriei, căci fecioria străjuiește viața Mariei, de la nașterea pînă la adormire. Ea se pregătește fără ca să știe, pentru a deveni locaș al Mîntuitorului lumii.

Iată „Buna Vestea” de care s-a învrednicit Fecioara anunțată prin ingerul Gavriil zîcindu-i: „Bucură-te ceea ce ești plină de Har, Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul pîntecelei tău” (Luca 1, 28). Fecioara Maria, complexată de toată sfințenia, liberă de orice păcat personal, pronunță cu desăvîrșită smerenie: „Fie mie după cuvîntul tău” (Luca 1, 38). În acest moment, se realizează una dintre cele mai mari minuni, „Zămislirea Domnului”.

Dobîndirea acestui Har presupune unirea celui ce-L primește cu Hristos Fiul lui Dumnezeu întrupat, fapt petrecut cu Fecioara Maria la Buna Vestire. Sălășluirea Duhului Sfînt în persoana umană a Născătoarei de Dumnezeu, șterge păcatul original al Mariei, întrucît ștergerea oricărui păcat se dobîndește numai prin Mîntuitorul precum zice Sf. Ap. Pavel: „Precum printr-un singur om s-a introdus păcatul la toți, așa prin unul, prin Iisus Hristos a venit mîntuirea tuturor” (Rom. 5, 15—19).

Cînd Fecioara primește sfînta sarcină de a naște pe Mîntuitorul lumii, veste aceasta, lasă în sufletul ei o impresie adîncă. În aceste zile pleacă în localitatea Ain-Karem la Elisabeta, rudenia sa. Cînd a salutat-o pe Elisabeta, aceasta s-a umplut de Duh Sfînt zîcind Mariei: „Binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul pîntecelei tău și de unde mie aceasta, ca să vină Maica Domnului la mine” (Luca 1, 42—43). Iar Maria într-o cîntare de laudă și mulțumită adusă lui Dumnezeu zice: „Mărește suflete al meu pe Domnul și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu Mîntuitorul meu...” (Luca 1, 46—47).

Cînd Fiul Fecioarei, Mîntuitorul lumii, își începe activitatea Sa mesianică, cu ocazia primei minuni săvîrșită de Domnul, la nunta din Cana, Maica și Fecioara era alături de El și a zis nuntașilor: „Faceți ce vă va spune” (Ioan 11, 5). Prin aceste cuvinte își arată voința de-a îndruma omenirea spre Fiul ei.

Iar cînd Domnul a fost prins, începe cea mai dureroasă epocă din viața Născătoarei de Dumnezeu. Plină de lacrimi și suspine, se apropie de picioarele Crucii, unde se afla Sf. Ioan, ucenicul iubit al Mîntuitorului. Dragostea Domnului se revarsă filială de pe Cruce spre Mama Sa. Se îngrijește de soarta ei; întrucît nu mai avea pe nimeni, a încredințat-o Sf. Ioan prin cuvintele: „Iată mama ta” (Ioan 1, 27). Dată în grija acestui ucenic, de acum bucuriile primei comunități creștine, vor fi bucuriile ei, prin preamăritul său Fi.

Iată că pe bună dreptate, Biserica noastră Ortodoxă, îi aduce Maicii Domnului supravenerare, întrucît prin ea s-a început mîntuirea neamului omenesc, după cum spune troparul de la Buna Vestire: „Astăzi este începătura mîntuirii noastre și arătarea tainei celei din veac, Fiul lui Dumnezeu Fiul Fecioarei se face și Gavriil harul bine-l vestește. Pentru aceasta și noi împreună cu dînsul Născătoarei de Dumnezeu să-i strigăm Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu Tine”.

Monahia Stavrofilia

Institutul Teologic Universitar Sibiu 1811—1981

Institutul Teologic Universitar din Sibiu în vremea noastră

După eliberarea Patriei, așezămîntul de pregătire preotească de la Sibiu, ridicat din 1948 la rang de Institut Teologic Universitar, sub nemijlocita îndrumare a ocîrmuirii bisericești, pregătește păstori de suflète, devotați altarului și obștei dreptcredincioase.

Institutul de azi este înzestrat cu toate cele necesare bunului mers al activității de fiecare zi. Apreciat pentru înalta pregătire și bunul nume, corpul didactic — ca de altfel și cel administrativ și de serviciu — funcționează cu încadrare de la stat, iar studenții sînt în majoritate bursieri, potrivit capacității și rivnei fiecăruia.

La admiterea în Institut se primesc absolvenții ai Seminariilor teologice și cei ai liceelor teoretice sau pedagogice, cu balaureat.

La Institut urmează cursurile și studenții din străinătate.

Tot aici, vara, au loc cursurile de îndrumare pastorală și misionară a clerului din Patriarhia română.

Astfel, din 1948 s-au prevăzut catedrele de: Studiul Vechiului Testament (Introducere, Exegeza, Arheologia), Studiul Noului Testament (Introducere, Exegeza), Istoria Bisericească Universală, cu noțiuni de artă creștină și Patrologia, Istoria Bisericii Române cu noțiuni despre Artă și literatura Bisericii române, Teologia Dogmatică, Simbolică și Îndrumări misionare, Teologia Morală, Pastorală, Liturgia și Omiletica, Catehética cu noțiuni de Pedagogie modernă, Dreptul canonic și administrația bisericească; conferința de Limba slavo-rusă, și istoria literaturii teologice ruse. Muzica bisericească și Ritualul; lectoratele de: limba ebraică, limba greacă,

limba latină și asistențe la cele patru secțiuni ale disciplinelor teologice (biblică, istorică, sistematică și practică).

Pe parcurs s-au făcut și alte îmbunătățiri ale programei de învățămînt, separîndu-se sau înființîndu-se anumite catedre. Astfel în 1971 s-a înființat catedra de Ecumenism și s-a separat Patrologia de Istoria Bisericească universală, primind o nouă denumire de Patrologie și Literatură teologică postpatristică.

Corpul didactic se compune din 1948 încoace, în afară de cei din perioada precedentă, din: Dr. Sofron Vlad (1948—1970, rector din 1952), Dr. Spiridon Căndea (1936—1968, din 1952—1960 director de studii); Dr. Nicolae Terchilă (1925—1952), Dr. Grigorie Marcu (1936—azi; între 1976—1979 rector), Dr. Corneliiu Sirbu (1941—1977), Dr. Teodor Bogdagă (1943—1952 și 1973—azi), Dr. Nicolae Mladin (1943—1967); Gheorghe Șoima (1941—1976), Dr. Dumitru Călugăr (1943—1955 și 1968—1977), Dr. Ștefan Lupșa (1946—1958), Dr. Milan V. Šesan (1948—1980), Dr. Ioan Petreuță (1949—1952), Dr. Iorgu D. Ivan (1948—1970), Dr. Simion Șiclovan (1949—1952), Dr. Dimitrie Belu (1948—1968); Nicodim Belea — duhovnic (1941—1956), Dr. Nicolae Ciudin (1949—1956); la aceștia s-au adăugat Dr. Alexandru Moisiu (1950—azi), Chiril Pistrui (1951—1966), Dr. Nicolae Cotos (1951—1952), Dr. Simion Radu (1950—1952 și duhovnic 1958—1969), Dr. Isidor Todoran (1952—1976, din 1970 rector), Dr. Petre Procopovici (1952—1958), Irineu Crăciunaș (duhovnic 1956—1958), Dr. Nicolae Corneanu (1959—1961), Dr. Ioan Zăgăran (1968—azi).

Cu timpul, noile cadre, crescute și pregătite în Institut s-au împropătat cu: Dr. Mircea Păcurariu (1961—azi), Dr. Ioan Ică (1968—azi), Dr. Ioan Floca (1971—azi), Ioan Popescu (1971—azi), Dr. Dumitru Abrudan (1971—azi, din 1979 prorector), Dan Miron (1972—1976), Dr. Sebastian Șebu (1972—azi), Micle Valer (1972—1973), Dr. Constantin Voicu (1973—azi, din 1976 pînă în 1979 prorector și din 1979 rector), Aurel Jivi (1973—azi), Vasile Mihoc (1974—azi); duhovnicii Moise Popovici (1959—1966), Vasile Cornilă (1971—1976), Liviu Streza (1976—azi), Constantin Mitea (1976—azi).

Din 1949, studenții sînt îndrumați de profesori în probleme de actualitate socială la orele de curs și de educație patriotică, aducîndu-și aportul și la muncile de folos obștesc, iar preoții sînt pregătiți în aceste probleme prin cursurile de îndrumare misionară și pastorală, prin conferințele de orientare, ținute sau conduse tot de profesorii Institutului.

Problema manualelor a fost rezolvată de profesorii celor două Institute teologice, care din 1950 editează continuu manuale și lucrări de specialitate.

Din 1948 încoace numărul licențiatilor a crescut de la 155 la 2362 în 1980, destinați a se preoți în Eparhiile din Ardeal și Banat, precum și în alte părți ale țării și chiar și în străinătate.

În cadrul noilor relații de colaborare frățească, statornicite de trei decenii încoace între cultele religioase din patria noastră, ca și a „ecumenismului local“, realizat și practicat intens de bisericile creștine din Republica Socialistă România, un loc cu totul deosebit îl ocupă în viața Institutului nostru conferințele teologice interconfesionale. Ele au loc de două sau trei ori pe an.

Institutul nostru a fost vizitat în cadrul relațiilor inter-ortodoxe și ecumeniste, de numeroși oaspeți de seamă, ierarhi, conducători ai unor organizații mondiale bisericești, profesori de teologie, publiciști etc., dornici să cunoască viața noastră religioasă-bisericească, viața și activitatea profesorilor și studenților teologi. Oaspeții noștri au susținut prelegeri, conferințe, au participat la consfătuiri, au avut schimburi de păreri cu profesorii și studenții Institutului nostru.

Tot în acest context nu putem să nu amintim faptul că o seamă dintre profesorii Institutului nostru au participat și participă fie ca delegați ai Bisericii noastre, sau invitați la diferite congrese sau conferințe care au loc în străinătate.

Edificiul Institutului s-a îmbogățit din anul 1971 cu o nouă construcție pentru bibliotecă și cu o sală modernă de lectură pentru studenți, săli pentru profesori și cercetătorii din țară și străinătate.

Biblioteca dispune de peste 100.000 de volume și peste 100.000 exemplare de periodice.

Adăugăm că din rîndul corpului profesional al Institutului nostru au fost ridicați la rangul de mitropoliți: I. P. S. Dr. Dr. h. c. Nicolae Corneanu (1961—azi), episcop al Aradului și apoi Mitropolit al Banatului, Dr. Dr. h. c. Nicolae Mladin (1967—azi), Mitropolit al Ardealului, iar Irineu Suceveanul (1968—1973) episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, iar dintre foștii studenți, Dr. Vasile Coman (1970—azi) episcop al Oradiei, Iustinian Maramureșanul (1973—azi) Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Dr. Vasile Tișovșteanul (1980—azi) Episcop-vicar patriarhal.

Scrutînd năzuințele și izbînzile din cei 170 de ani ai Institutului, desprindem cu ușurință tenacitatea cu care acesta a păstrat neclintită credința strămoșească. Pe lîngă menținerea vie a credinței în Dumnezeu, Institutul nostru a fost neîncetat însuflețit de credința în viitorul poporului, contribuînd astfel la făurirea desăvîrșită a unității religioase și naționale a tuturor românilor.

Arhid. prof. **Constantin Voicu**,
Rectorul
Institutului Teologic Universitar
din Sibiu

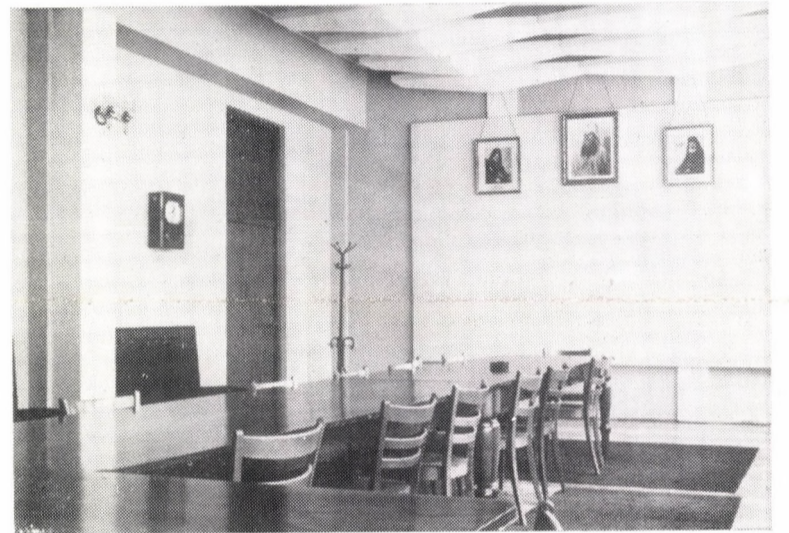
Gînduri la o aniversare

Institutul Teologic Universitar din Sibiu împlinește, în luna aceasta, 170 de ani de viață, o vîrstă venerabilă care îl situează printre cele mai vechi instituții școlare din țara noastră. Dar, de fapt, vîrsta lui urcă la 195 de ani, deci la aproape două secole de viață. Cum se explică atunci această diferență de cifre? Prin aceea că toți cei care au cercetat istoria acestui străvechi așezămînt de cultură teologică au socotit că data întemeierii sale este cea de 15 martie 1811, cînd s-au deschis primele cursuri sistematice de teologie, aici la Sibiu, prin osîrdia marelui luminător al neamului românesc, Gheorghe Lazăr. Adevărul este că primele cursuri pentru pregătirea viitorilor preoți și învățători de la Sibiu s-au deschis în 1786, în vremea păstoririi episcopului Gheodeon Nichitici. Inițiativa deschiderii acestora a pornit de la cărturarul brașovean Dimitrie Eustatievici, om cu rosturi de seamă în viața culturală și politică a românilor transilvăneni, care îndeplinea pe atunci slujba de „director“ al tuturor școlilor românești ortodoxe din Transilvania (aceeași slujbă o îndeplinea Gheorghe Șincai pentru școlile unite). Dîndu-și seama de lipsa de învățători pentru școlile pe care le conducea, el a deschis un „curs pedagogic“ la Sibiu. Dar, paralel

cu acesta, Eustatievici pregătea și pe viitorii preoți. După moartea lui, cursurile au continuat sporadic, sub îndrumarea altor „directori“ ai școlilor primare ortodoxe, ca protopopii brașoveni Radu Tempea II și Gheorghe Haines. Cel din urmă a incredintat pregătirea viitorilor preoți dascălului Simion Jinariu, mai tîrziu el însuși preot și protopop. Deși aceste cursuri de pedagogie nu aveau continuitate, nici o „programă analitică“ bine stabilită, nici oameni rînduiți în slujba de profesori, totuși ele merită să ne rețină atenția, căci au fost primele cursuri de acest fel în Biserica ortodoxă românească din Transilvania, încît în 1811, cînd s-a reîntors Gheorghe Lazăr de la studii, el a găsit terenul pregătit pentru noua sa misiune. Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că în 1806 Gh. Lazăr a fost trimis la studii de teologie la Universitatea din Viena de Consistoriul din Sibiu (scaunul episcopal fiind vacant), anume pentru a se pregăti să devină profesor de teologie la Sibiu. Deci se urmărea ca acele cursuri de care am pomenit să depășească „faza de provizorat“, să fie puse sub conducerea unui om pregătit, care să ofere garan-

Pr. prof. **M. Păcurariu**

(Continuare în pag. a 4-a)

Noua sală profesorală

La un scurt popas

Fiîndcă Institutul Teologic Universitar din Sibiu, a împlinit 170 de ani de existență neîntreruptă, facem un scurt popas pentru a ne aminti de această Instituție în care ne-am format și am ostent în cadrul ei, asemenea Sf. Ap. Pavel și lui Apolo în Corint, unii sădînd, alții udînd, iar Dumnezeu făcînd să rodească munca noastră (I Cor. 3, 6).

Celor nedumeriți, care s-ar întreba cum se face că Biserica strămoșească n-a avut o școală specială pentru formarea clerului său, de care se pomenesc la alte popoare cu mult înainte, lăsam să răspundă istoria atît de frămîntată a trecutului nostru. Iată ce ne spune această istorie: 1. Stăpînire străină a desființat în mod treptat organizațiile noastre politice autohtone cnezatele și voievodatele, acestea menținîndu-se pînă mai tîrziu abia în ținuturile de la margine, ele fiind înlouite prin organizarea comitatelor. Dacă pînă la răscoala din 1437 de la Bobilna, mai aveau și românii drepturi politice, după „Unio trium nationum“ din același an românii își pierd aceste drepturi pînă la 1848. În vechile legiuri transilvane Constituțiile Aprobate se afirmă categoric că țara aceasta se compune din trei națiuni (Part. III Titl. 1 art. 1 și Titl. 19 art. 8), care alcătuiau Unio trium nationum în care erau încorporați și unii români asimilați. Românii nefiînd amintiți, înseamnă că n-au fost recunoscuți ca națiune. Diетеle care hotărău soarta supușilor erau alcătuite deci din reprezentanții celor trei națiuni politice și așa am ajuns noi la o înrobire național-politică.

2. Prin inrobirea feudală, clasa nobililor, sporîndu-și continuu privilegiile, impune toate sarcinile asupra poporului muncitor aservindu-l și exploatîndu-l fără cruțare, iobăgia ajungînd de la jumătatea sec. XIV instituție de drept. Dacă pe la sfîrșitul sec. XIII iobagii mai aveau dreptul de liberă mutare de pe o moșie pe alta, de la jumătatea sec. XIV acest drept este redus, condiționat fiind de consimțămîntul proprietarului de pămînt, iar după revoluția lui Doja din 1526, prin codicele de legi a lui Werböczy (despre care se spune că erau scrise cu sînge de iobag) aplicate și în Transilvania, s-a suprîmat și acest drept, iobagul fiind legat de glie în stare de servitute perpetuă. Nobilii, marii proprietari de pămînt, avînd și dreptul de judecare și sancționare a iobagilor de pe latifundiile lor, au comis multe abuzuri și nedreptăți împotriva iobagilor, rezultate din acest drept. Multele răscoale, unele cu caracter local altele generale, n-au putut înlătura iobăgia, desființarea ei prin patenta împăratului Iosif II din 1785, fiind zadărnicită de oligarhie după moartea a acestuia în 1790. Românii care formau majoritatea populației din Transilvania, suși legilor, profund nedrepte care prevedeau că: „rústicus praeter mercedem laboris nihil habet“, au ajuns astfel să îndure și o înrobire economică-socială.

3. În timpul stăpînirii regilor maghiari, Biserica catolică a ajuns nu numai cea mai mare latifund-

Pr. prof. **Sofron Vlad**

(Continuare în pag. a 4-a)

Iconostasul capelei Institutului (sec. XVIII)

Cărți de la un ierarh român din veacul al XVII-lea

Am străbătut recent vatra Dacoromaniei nordice de altădată pe urmele unor mărturisiri de trăire și credință românească. Am zăbovit prin sate și țiguri, în muzee și pe la vechi lăcașuri, stăruind mai ales asupra cărților bătrâne, cu sute de însemnări de demult, reprezentând crîmpeie de viață și istorie care ne ajută să cunoaștem și înțelegem mai bine ce a fost și însemnat — la dimensiunile sale reale — țara feudală românească a Maramureșului.

În cele ce urmează stăruim asupra a două astfel de cărți vechi rămase de la arhiepiscopul Mihail Molodeț al Maramureșului despre care profesorul Mircea Păcurariu scrie că s-a hirotonit, se pare, în Moldova la 7 iulie 1651, și că a încetat din viață sau s-a retras la 1656.

Una dintre ele este un exemplar din *Cazania lui Varlaam* rămasă până în zilele noastre în locul de danie, la Vișeu de Mijloc. Pe mai multe file de la început, cartea păstrează însemnarea: „In anul 1651, smeritul Mihail Molodeț, arhiepiscop de Maramureș și allele, cu mina sa a scris și cu pecetea sa a întărit, (câ) a cumpărat această carte, anume *Evanghelie învățătoare, robul lui Dumnezeu Roman Tomoiagă pentru iertarea păcatelor sale și ale soției sale și ale fiilor săi, și s-a dat la hramul Preapodoabnei Paraschiva, în satul Vișeu de Mijloc, dă-i, Doamne, bu-*

nă sănătate și iertare de păcate, amin. Mihail Molodeț, arhiepiscop”. Alături a aplicat sigiliul personal și s-a semnat. Nu ne dezvăluie de la cine anume boierul, adică omul liber, Roman, de loc din Vișeu, a cumpărat car-

tea și nici nu se aminteste cu ce preț. Reținem existența, la 1651 deja, a cărții în Maramureș și faptul că dania ierarhului transilvan însuși, cu mina sa, a scris-o și cu pecetea sa a întărit-o.

Cealaltă carte de la arhiepiscopul din Maramureș, păstrată astăzi la Biblioteca Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, este un exemplar din *Noul Testament de la Bălgrad* (1648). O carte fără început și sfârșit, dar de o valoare aparte, pentru că mai multe însemnări ce le conține fac pomenirea arhiepiscopului. Păstrează însuși pomelnicul ierarhului Mihail, scris la 1655, când erau pomeniți: „Mihai, Petru, Marta, Dumitru, Teodor, Fodor, Grigore, Vasile, Lupu, Ionuț, Mirisca, Vasile, Grigore, Precup,

Danu...”. Este și pe cartea de la Arad tot înscrisul arhiepiscopului, întărit cu aceeași pecete mare, imprimată perfect pe mai multe file, dezvăluindu-ne un document de primă importanță pentru sigilografia românească. În cîmpul central al ei ni se înfățișează reprezentarea scenei Sfinței Treimi, aceeași cu stema Mitropoliei Bălgradului, încadrată de legenda: „† MIHAIL MOLODEȚ, ARHIEPISCOP. VALEAT. AXNA. AB. I.”, adică: „MIHAIL MOLODEȚ, ARHIEPISCOP, ÎN ANUL 1651, AV(GUST) 3” (în fotografie). Reținem titlul de arhiepiscop și data, când va fi fost hirotonit sau investit.

Care a fost soarta acestui exemplar al *Noului Testament de la Bălgrad* (pe care arhiepiscopul din Maramureș îl va fi primit, cu onoare, poate chiar din mina lui Simion Ștefan) după moartea sa, nu știm. La sfârșitul veacului al XVII-lea s-a aflat deja în părțile Aradului. În 1694 scria pe carte un anume Gruiu, amintind pe căpitanul Stoica din Vărădia (de pe Mureș), la 1781 preotul Gheorghe Popovici din Dumbrăvița, în 1805 Iovan Popovici din Bătuța. La 1829 cartea s-a aflat un timp în folosința zugravului Nicolae din Lupșă Mare, iar la 1851 o citea Simion Alexandrescu din Julița. În fondul documentar al Bibliotecii Episcopiei Aradului a ajuns în anul 1932, cartea păstrîndu-se la loc de cinste, conferit de faptul că provine din biblioteca unui ierarh al Transilvaniei, conținînd o însemnare autografă de-a sa și reprezentarea sigiliului său.

Florian Dudaș

Gînduri la o aniversare

(Continuare din pag. a 3-a)

ția că viitorii preoți vor fi mai temeinic pregătiți decît pînă atunci.

„Apostolatul” lui Gh. Lazăr la Sibiu a durat puțină vreme, de la 15 martie 1811 pînă către sfârșitul anului 1815. Mulțimea obligațiilor la catedră — nevoit să predea singur toate materiile, inclusiv Cîntările bisericești și Tipicul — neînțelegerile cu episcopul Vasile Moga și cu autoritățile sibiene, îl fac să părăsească orașul de pe Cîșinău și să plece la Brașov, iar de acolo la București, unde a săvîrșit cunoscuta sa lucrare de redesteptare națională — culturală, absolut trebuitoare atunci, în ultimii ani ai regimului fanariot și în anii de după revoluția națională-socială condusă de Tudor Vladimirescu.

După Gh. Lazăr, cursurile de teologie — pe atunci de 6 luni — au fost continuate de alți doi profesori, tot cu pregătire teologică la Viena: Moise Fulea și Ioan Moga, care au activat pînă în 1848. Paralel cu acest curs teologic, Fulea ținea și un curs pedagogic de 6 săptămîni, pînă în 1830.

Situația acestor cursuri de teologie s-a schimbat radical după venirea lui Andrei Șaguna, în fruntea Bisericii Ortodoxe din Transilvania (vicar în 1846, episcop în 1848, mitropolit în 1864). Omul de cultură superioară și fostul profesor de teologie a rînduit, încă din 1846, ridicarea „cursului clerical” la un an de studii, cu introducerea de materii noi. În 1852 durată cursurilor clericale s-a urcat la doi ani, iar în 1861 la trei, rămînînd în această situație pînă în 1921. De acum înainte se primeau numai absolvenți de liceu cu bacalaureat (în mod excepțional și cu 6 clase de liceu). În 1853 tot Șaguna a pus bazele „secției pedagogice” cu durata studiilor de un an, ridicată în 1872 la doi ani, în 1879 la trei, iar în 1907 la patru, cum au rămas pînă în 1919, cînd „secția pedagogică” a devenit „școală normală” (pedagogică), sub îndrumarea Arhiepiscopiei Sibiului. La cursurile de pedagogie se primeau numai absolvenți de 4 clase de gimnaziu.

Atenția marelui mitropolit Andrei s-a îndreptat și spre alte probleme: întocmirea și tipărirea de manuale școlare, cumpărarea de imobile pe seama școlii, dar mai ales spre pregătirea viitoarelor cadre didactice. În fiecare an, cel mai bun absolvent (uneri și mai mulți) era trimis — cu bursă din partea Arhiepiscopiei — să-și desăvîrșesc studiile în diferite centre universitare (Viena, Leipzig, Iena s.a.). Același lucru l-au făcut și urmașii săi, mitropolii Miron Romanul și Ioan Mețianu. Așa se face că Institutul teologic-pedagogic din Sibiu a avut pînă în 1918 — o pleiadă de profesori de mare valoare (unii membri ai Academiei Române), care au contribuit la formarea unei preoții luminate și la creșterea prestigiului școlii: Nicolae Popeea, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Nicolae Cristea, Ilarion Pușcariu, Daniil Popovici-Barcianu, Dimitrie Comșa, Ioan Crișan, Simion Popescu, Eusebiu Roșca, Petru Șpan, Vasile Saftu,

sitate și prefacerea școlii clericale din Sibiu într-un institut teologic-pedagogic, pe care Șaguna l-a conceput la început cu 4 ani de studii, asemenea școlilor superioare din alte părți. Pentru a fi ajutat în această muncă și mai ales în acțiunea școlară-culturală, a căutat să-și formeze un stat major din oameni aleși, cu pregătiri academice în străinătate, pentru a fi profesori la Institut și Consilieri la Centrul eparhial. Grija permanentă a concentrat-o mai ales asupra Institutului.

Ioan Stroia ș.a., la care se adaugă profesorii de muzică Dimitrie Cunțan, George Dima, Timotei Popovici.

La începutul secolului nostru se adaugă alte nume de rezonanță: Vasile Stan, Aurel Crăciunescu, Nicolae Bălan, Ioan Lupăș, Silviu Dragomir, Pavel Roșca, Onisifor Ghibu, Romulus Căndea ș.a. Toți au făcut nu numai educație religioasă-morală studenților lor, ci au fost și înflcărați patrioți, în suflîndu-le sentimente de dragoste față de pămîntul strămoșesc și față de poporul din care făceau parte. Doi profesori ai Institutului (Daniil Popovici-Barcianu și Dimitrie Comșa) și un fost profesor, pe atunci consilier (Nicolae Cristea) s-au numărat printre cei condamnați în procesul Memorandumului (1894), alții au avut rosturi de seamă în pregătirea actului unirii din 1918 (Nicolae Bălan, Silviu Dragomir ș.a.).

Prestigiul școlii sibiene de pînă în 1918 a crescut și prin absolenții ei, dintre care consemnăm aici pe patriarhul Miron Cristea, episcopii Nicolae Ivan, Ioan Stroia, Lucian Triteanu, Vasile Stan, Grigorie Comșa, Policarp Morușca, Teodor Scorobet, mitropolitul Nicolae Colan, oameni de înaltă cultură ca: Ilarie Chendi, Virgil Onițiu, Sebastian Stanca, Onisifor Ghibu, Ioan Matei, Lucian Blaga, D. D. Roșca, Andrei Oțetea, Horia Teculescu, Lucian Bologa etc. Cei peste 3.000 de preoți care au absolvit cursurile Institutului pînă în 1918 au fost îndrumători conștiințioși ai poporului nu numai în probleme religioase-morale, ci și economice, culturale și social-patriotice (unii sprijinitori ai Războiului de independență, alții memorandiști sau luptători pentru unirea din 1918).

După realizarea Statului național român unitar, viața școlii teologice sibiene a intrat într-o nouă fază. Datorită strădaniilor mitropolitului Nicolae Bălan (1920—55), fostul Institut teologic-pedagogic a devenit — în 1921 — Academie Teologică. În 1943, în urma demersurilor aceluiși mitropolit, Academia a primit dreptul de a conferi licența în teologie. În 1948 Academia devine Institutul teologic de grad universitar.

Același mare mitropolit s-a îngrijit — ca odinioară Andrei Șaguna — de formarea viitorilor profesori, trimițînd zeci de tineri la studii de specializare în diferite centre teologice din afara hotarelor țării, ca: Nicolae Colan, Nicolae Terchilă, Dumitru Stăniloae, Nicolae Neaga, Grigorie Marcu, Liviu Stan, Dumitru Călugăr, Gheorghe Șoima, Mitropolitul Nicolae Mladin ș.a.

După 1948 numărul profesorilor s-a completat cu cei veniți de la alte Academii: Sofron Vlad, Dumitru Belu, Iorgu Ivan, Isidor Todoran, Milan Șesan, Alexandru Moisiu, Ioan Zăgrean, la care se adaugă cei formați în Institut, cu doctoratul la Institutul din București.

Aniversarea din anul acesta constituie un nou imbold la muncă entuziastă, întru sprijinirea idealurilor superioare ale Bisericii și ale Patriei noastre.

La un scurt popas

(Continuare din pag. a 3-a)

diară și unul din stilpii cei mai puternici ai feudalismului, ci a dobîndit și o putere preponderantă în afacerile statului, cele două forțe (biserica și statul) sprijinindu-se puternic în interesul comun care era expansiunea spre Est și SE. Ostilitatea pronunțată față de Biserica românilor o arată hotărîrile și îndemnul date de anumite autorități bisericești mai înalte de a se interzice schismaticilor cultul public, zidirea de capele și participarea credincioșilor la cult, îndemnul de a se folosi inchiziția nu numai împotriva ereticilor ci și a schismaticilor, cerîndu-se chiar alungarea lor din țară, iar unii regi au dispus lipsirea de proprietățile nobilare a celor din ținutul Banatului care n-ar fi aderăți catolici ca și prinderea preoților schismatici și a familiilor lor pentru a fi îndepărtați, la care s-ar putea adăuga alte multe acțiuni de natură asemănătoare.

În vechile legiuri transilvane din timpul Principatului codificate în Constituțiile Aprobate, religia noastră nu era socotită printre confesiunile recepte noi fiind pomeniți ca „aparținătorii de secta valahă sau grecească, care pentru un timp sînt tolerați pînă cînd îi va conveni principelui și locuitorilor țării”. În timpul principilor calvini, locul prozelitismului catolic din timpul regilor maghiari îl ia cel calvin, pentru a ne face să îmbrățișăm confesiunea principilor. Ierarhilor noștri, la confirmarea lor de către principii, li se impuneau un număr de condiții umiltoare, care erau mereu sporite, ei fiind supuși, superintendentului calvin. Unii ierarhi, care nu puteau consimți să-și vadă turma lor cuvîntătoare trecută într-un staul străin, opunîndu-se acesteia acțiunii, au fost întemnițați ca mitropolitii Ilie Iorest și Sava Brancovici, ultimul fiind scos în zi de țîrg în piața publică și bătut și batjocorit în fața mulțimii, încît un cronicar ungar din acel timp, Mihail Cseri, amintind de acest tratament, îl caracterizează ca „ne mai auzită păgînească și cumplită tira-

nie”. Legile discriminatorii din „Constituțiile Aprobate”, au fost menținute și ne-au fost aplicate și după trecerea Principatului transilvan de sub suzeranitatea turcească sub cea austriacă.

Stăpînirea austriacă, folosînd principiul „divide et impera” pe de o parte pentru a întări partida catolică pe care se sprijinea, iar pe de altă parte pentru a ne rupe legăturile cu frații din cele două țări române, creînd pe lingă granița de pe Carpați și o altă graniță în suflete, a urzit „uniația” și prin promisiuni ademenitoare pentru clerul nostru apăsător, înfăptuindu-o prin falsuri și mijloace represive prea bine cunoscute, a reușit să ne dezbină slăbindu-ne rezistența prin învrăjpire. Prin „uniație”, am pierdut organizația mitropolitană ce neuniți fiind supuși unei ierarhii străine de aspirațiile noastre naționale și bisericesti. De la 1700—1811 am fost lăsați 85 ani fără episcopi proprii, în credința că turma fără păstor se va risipi, iar în restul timpului ni s-au dat episcopi străini de neam ca să ne păstrească. Cele amintite rezumativ, ne înfățișează în linii generale trecutul nostru mașter în care ne aflăm într-o continuă luptă defensivă pentru a exista și a ne apăra ființa națională și credința. Dacă chiar Biserica soră unită care a fost înzestrată cu domenii, n-a reușit să înființeze școlile superioare de la Blaj decît numai după o jumătate de secol după actul unirii, e explicabil de ce Biserica noastră strămoșească, care se susținea numai din contribuția credincioșilor, a ajuns să înființeze o școală specială pentru creșterea clerului cu mult mai tîrziu. După ce stăpînirea refuză cererea ep. Ghedeon Nichitici (1785) pentru înființarea unui seminar la Sibiu, a trebuit să mai treacă un timp îndelungat pînă la 1809, cînd împăratul aprobă ca românii „neuniți” să-și poată alege episcop din neamul lor, împăratul exprimîndu-și într-un decret iscălit, din același an, do-

rința de a le încuviința și un seminar.

Astfel ia ființă sub ep. V. Moga la 1811, școala specială pentru pregătirea clerului, care a implinit 170 ani de existență. Activitatea episcopului fiind îngrădită prin cele 19 condiții destul de grele impuse deodată cu numirea, seminarul are o organizare destul de modestă. Această situație se va schimba radical prin venirea la cirna Bisericii strămoșești a marelui ierarh Andrei Șaguna.

Dacă Andrei Mureșan a scris în 1848 poezia cunoscută „Deșteaptă-te Române” intitulată pe drept cuvînt „un răsuneț”, ea avînd un puternic răsuneț în sufletul tuturor Românilor, Andrei Șaguna n-a rămas la poezie, ci a făcut din deșteptarea românilor un program practic de acțiune cum reiese din cuvîntarea rostită cu ocazia sfințirii sale ca episcop în aprilie 1848 cînd spunea că n-are alt scop în viață decît „pe românii ardeleni din adîncul lor somn să-i deștepte și cu voia către tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atragă”. Acțiunile variate și hotărîte pe această linie, încă au avut un adînc răsuneț nu numai în sufletul contemporanilor ci și a urmașilor acestora. Acest ierarh cu pregătirea lui juridică filosofică temeinică dublată de cea teologică nu mai puțin temeinică ca fost prof. de teologie și cunoscător și al administrației, dotat cu o minte ageră și pătrunzătoare, energic și hotărît și bun cunoscător al situației din trecutul nostru mașter și-a format un plan de lucru cu largi perspective, prin care urmărea ca românii să fie repuși în drepturile lor firești atît pe plan politic, național, economic, social, ca și religios și cultural. Dintre acestea amintim numai unele ca: lupta pentru reînființarea mitropoliei în care plănuie, să cuprîndă pe toți românii ortodocși din imperiul austro-ungar, dotarea acestei mitropolii cu o lege de organizare democratică prin care alături de preoți erau chemați și laicii la acțiune, cererea Sinodului din Sibiu din anul 1850 de a se înființa pentru românii școli reale, gimnaziale, academice (de drept) și o univer-

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărașanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presa P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.